

Universiteit
Leiden

The Netherlands

Michiel de Ruyter, zeeheld wordt filmheld

Daalder, R.

Citation

Daalder, R. (2015). Michiel de Ruyter, zeeheld wordt filmheld. *Tijdschrift Voor Zeegeschiedenis*, 34(1), 67-69. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4306214>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4306214>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

In het nieuws

Michiel de Ruyter, zeeheld wordt filmheld

Remmelt Daalder

De herdenking van de vierhonderdste geboortedag van Michiel de Ruyter in 2007 is nog maar nauwelijks voorbij en onze grootste zeeheld is alweer volop in het nieuws. Dat komt natuurlijk door de speelfilm 'Michiel de Ruyter', met Frank Lammers in de hoofdrol. De film heeft geleid tot allerlei nevenproducten, en dit keer ook tot wat relletjes. Het beeld dat regisseur Roel Reiné van de admiraal heeft neergezet, weerspiegelt enerzijds de idealen en angsten van onze eigen tijd, maar lokt ook reacties uit van mensen die daar geheel anders over denken.

“Alle geschiedenis is contemporaine geschiedenis”: historici halen deze woorden van Benedetto Croce graag aan om de betrekkelijkheid van hun vak te onderstrepen. Hoe vaak is ons oordeel over gebeurtenissen of personen uit het verleden immers niet doortrokken van onze eigen waarden en standpunten, hoe objectief je ook denkt te zijn als onderzoeker. Ook de film over De Ruyter, opvallend genoeg de eerste die geheel aan deze zeeheld is gewijd, ademt sterk de sfeer van onze eigen tijd. Het verhaal speelt zich af in een periode waarin het vaderland van alle kanten wordt bedreigd, door buitenlandse vijanden en door interne partijstrijd. Dat zal voor veel bioscoopbezoekers ongetwijfeld herkenbaar zijn. De Ruyter is in dit krachterspel de man die zich verre probeert te houden van het Haagse gekonkel, maar als een goed vaderlander trouw zijn plicht doet. En ook daarin is dit een typisch 21ste-eeuwse vertelling. De film is geen documentaire, het stond de makers dus vrij om de geschiedenis hier en daar naar hun hand te zetten. De chronologie klopt in het algemeen vrij aardig, al is het wel opvallend dat De Ruyter in de lange periode die verstrijkt tussen de zeeslag bij Ter Heijde (1653) en zijn sneuvelen bij de Etna in 1676 geen spat ouder wordt, evenals zijn kinderen. Zoon Engel de Ruyter, die dan al de rang van schout-bij-nacht had, is bij zijn vaders dood nog steeds een puberachtige slungel. Los daarvan verdient het lof dat voor deze film duidelijk uitgebreid historisch onderzoek is verricht. Dat blijkt uit allerlei details. Johan de Witt (Barry Atsma) geeft bijvoorbeeld een college over de rentabiliteit van lijf-

rente, waarvan de relevantie voor de verhaallijn niet erg duidelijk is, maar wat wel correct is: De Witt was inderdaad de grondlegger van de verzekeringswiskunde. En dat Anna de Ruyter op een gegeven moment de levensmiddelen voor de vloot controleert klopt ook: vrouwen van bevelhebbers waren verantwoordelijk voor de voedselvoorraad van de oorlogsschepen. Eerdere Nederlandse films over historische onderwerpen, *De Storm*, over de ramp van 1953 en *Nova Zembla* toonden vaak een tenenkrommende onverschilligheid ten aanzien van de historische context. Reiné lijkt zijn adviseurs wel serieus te hebben genomen. Gemopper over het gebruik van replica's van schepen die niet helemaal overeenstemmen met de vloot in de tijd van De Ruyter, zoals de *Batavia* (1628) en de *Shtandart* (1727) een Russische schip uit de tijd van Peter de Grote, is daarbij niet op zijn plaats.

Het scenario van de film is geschreven door Alex van Galen. Op basis van zijn script schreef hij ook een roman, die de film in grote lijnen volgt. Ook hiervoor geldt dat het om fictie gaat, met alle vrijheden die een romanschrijver zich kan veroorloven. Het is een boek dat gericht is op een zeer breed publiek, dat doet denken aan jongensboeken als *De Scheepsjongens van Bontekoe* en *Paddeltje*. Johan Fabricius en Johan Been maakten echter

een andere keuze, door niet de held zelf (Bontekoe, De Ruyter) maar deels fictieve figuren uit zijn omgeving centraal te stellen. Dat bood de schrijvers meer ruimte om hun eigen verhaal te vertellen. Bij Van Galen moet je steeds de neiging onderdrukken om zijn relaas te lezen als een biografie, een bezwaar dat zowel voor het boek als het de film geldt.

Het 'boek bij de film' is niet het enige nevenproduct bij de film. Van de biografie van De Ruyter door Ronald Prud'homme van Reine uit 1996 is bij de première van de film de vijftiende druk verschenen. Bij elkaar zijn er inmiddels zo'n 15.000 exemplaren van dit door Elsbeth Ety als een 'monumentale biografie' omschreven boek gedrukt. De eerste levensbeschrijving van De Ruyter, door Gerard Brandt, verdient de kwalificatie 'monumentaal' misschien wel meer. Dit jaar is een nieuwe uitgave van de beknopte versie, hertaald door Vibeke Roeper, verschenen. Allerlei details in de speelfilm zijn hierin na te lezen, zoals de verwondering bij enige Franse gasten van de admiraal, die hem aan boord aantreffen bij het aanvegen van zijn hut en het voeren van de kippen. De oorspronkelijke tekst van Brandt is trouwens voor iedereen te raadplegen op de website van DBNL.

De Ruyter (Frank Lammers) bespreekt de tactiek voor een zeeslag. Still uit de film Michiel de Ruyter.

Alex van Galen, *Michiel de Ruyter*, roman (Amsterdam: Arbeiderspers, 2015, 272 p., ISBN 978 90 295 8961 1; € 18,95, e-boek € 13,99)

Ronald Prud'homme van Reine, *Rechterhand van Nederland. Biografie van Michiel Adriaenszoon de Ruyter* (Amsterdam: Arbeiderspers, 2015-15de druk, 424 p., ISBN 978 90 295 3871 8; € 15,-, e-boek € 9,99)

Gerard Brandt, *Het leven van Michiel de Ruyter*, gekozen, hertaald en ingeleid door Vibeke Roeper en Remmelt Daalder (Amsterdam: Rainbow Pockets, 2015, 256 p., ISBN 97890 417 1151 9; € 8,-)

De eerste druk van Gerard Brandt, *Het leven en bedrijf van den Heer Michiel de Ruyter* (Amsterdam 1687) is via de website DBNL als pdf-bestand te downloaden: http://www.dbnl.org/tekst/branoo2leveo1_o1/downloads.php